

Semináře ČMeS v roce 1998

“Meteorologie na prahu nového století“

Pod názvem uvedeným v nadpise uspořádala ve dnech 2. – 4. 6. 1998 Česká meteorologická společnost ve spolupráci s Českým hydrometeorologickým ústavem, Ústavem fyziky atmosféry AV ČR a katedrou meteorologie a ochrany prostředí MFF UK odborný seminář. Tato akce se uskutečnila v krásném přírodním prostředí rekreačního a školícího střediska ČHMÚ v Radostovicích a byla příznivě ovlivněna i pěkným počasím.

Po dvou letech se znovu sešla nemalá část obce českých meteorologů (a několik kolegů ze Slovenska, kterých bohužel, zřejmě z objektivních příčin, bylo letos podstatně méně, než jsme byli u podobných akcí v minulosti zvyklí) v počtu ca 70 účastníků, aby po tři dny nejen diskutovala o odborných problémech, ale i obnovovala a prohlubovala přátelské kolegiální vztahy nezbytné k profesní činnosti. K tomu jistě mj. přispělo i posezení u táborového ohně včetně společného zpěvu při doprovodu harmoniky nebo kytar.

Odborný program byl rozdělen do čtyř půldenních zasedání a podle programu se věcně členil do dvou širších tematických okruhů:

1. stav a perspektivy výuky meteorologie a klimatologie zejména na českých vysokých školách
2. stav a perspektivy činnosti meteorologických služeb ve střední Evropě.

Pokud jde o první téma, odezvěla řada referátů, které poskytly vcelku komplexní přehled o výuce zmíněných disciplín na našich vysokých školách, a to jak z hlediska profesní přípravy vlastních meteorologů, tak ve vztahu k výuce meteorologie a klimatologie pro studující jiných oborů (geografie, ekologie, technické disciplíny apod.). Byly zahrnuty i referáty o přípravě meteorologů v Armádě ČR a, což je velmi potěšitelné, dvě přednášky poskytly širší informaci o situaci výuky meteorologie a klimatologie na Univerzitě Komenského v Bratislavě. V diskusi se objevila i další témata, jako např. problémy celoživotního

profesního vzdělávání, postgraduálních kurzů nebo propagace meteorologie mezi středoškolskou a mládeží obecně.

Druhé hlavní téma se z hlediska skladby referátů vyznačovalo určitou rozdílností, což bylo způsobeno hlavně skutečností, že semináře se pro zaneprázdnění nemohli účastnit někteří klíčoví odborníci z programu výpočetního centra LACE pro meteorologické prognózy ve střední Evropě. Přednesené referáty se týkaly řady dílčích okruhů a vyvolávaly někdy i velice široké diskuse. Zvláštní zmínky si v tomto směru zaslouží např. intenzivní diskuse k problému homogenity časových řad meteorologických měření, archivace a dostupnosti dat nebo k problematice speciálních meteorologických informací (např. pro zajištění silničního provozu) či naopak informací pro širokou veřejnost.

Lze doufat, že autoři přednesených příspěvků budou v průběhu příštích měsíců publikovat své referáty v Meteorologických zprávách a zároveň je třeba vyslovit poděkování těm, kdo se na přípravě a organizaci semináře podíleli, zejména hlavní organizátorce dr. Heleně Vondráčkové.

Pro přehlednou informaci přinášíme přehled přednesených referátů s příjmeními autorů:

Téma 1.

Bednář, Kopáček: Současný stav a perspektivy výuky meteorologie na Karlově Univerzitě.

Kalvová: Výuka klimatologie na MFF UK.

Hudec: Možnosti a perspektivy studia meteorologie na Vojenské akademii v Brně.

Prokop: Výuka biometeorologie a bioklimatologie na biologické fakultě – možnosti a potřeby.

Novák M.: Problematika výuky meteorologie na Fakultě přírodního prostředí UJEP.

Krška: Meteorolog Josef Frejlich – 100. výročí zmařených nadějí.

Racko: Výchova mladej generácie pred štúdiom meteorologie na vysokých školách.

Kamenský: Absolvent meteorologie v klimatologickej praxi.

Halenka: EUROMET – Nové metody vzdělávání a přípravy odborníků v meteorologii.

Fišer: Pedagogické odvození radarové rovnice v meteorologii.

Gera: Práca KMK v súčasných podmienkach.

Melo: Výuka meteorologie a klimatologie na UK Bratislava.

Téma 2.

Wolek: Co čeká meteorologii na prahu nového století?

Jovanovič: Koncepcie pracovísk CPP.

Jovanovič, Škuthan: Speciální meteorologické informace pro sféru komunikací.

Bařka: Další perspektivy modelů na omezené oblasti.

Sokol: Možnosti statistického „post-processingu“ pro zlepšení lokální předpovědi srážek.

Kunzo: Perspektivy a současný stav leteckej predpovednej služby SHMÚ.

Škoda: Spolupráce meteorologů s hydrology.

Sulan: Informační servis pro zimní údržbu komunikací – vyšší nároky na službu meteorologa.

Hlavatý: Výpočet koncentrací celkového ozonu a vertikálních profilů meteorologických prvků z družicových dat na OBS Praha – Libuš.

Hlavatý: Určování meteorologických prvků z družicového systému GPS (Global positioning systém).

Jan Bednář

Příjemné vánoce

úspěšný
nový rok

přeje výbor

ČMeS

“Systém zabezpečení zabezpečení při radiačních haváriích“

Tento seminář se konal ve dnech 15. – 17. září, opět ve školícím a rekreačním středisku ČHMÚ v Radostovicích u Mladé Vožice. Byl pořádán Českou meteorologickou společností ve spolupráci s ČHMÚ, Státním úřadem pro jadernou bezpečnost SÚJB a Státním ústavem radiační ochrany (SÚRO).

Semináře se zúčastnilo celkem 49 pracovníků pořádajících organizací, Civilní ochrany, jaderných elektráren, Armády ČR, Ústavu jaderného výzkumu Řež a dalších.

Bylo předneseno celkem 19 referátů, k nimž se většinou rozvinula živá diskuze.

Následují názvy referátů uvedené příjmeními autorů v abecedním pořadí:

Bílová, Ferebauerová, Urbanová: Provozní zkušenosti s událostmi radiačního charakteru

Čermák: Výpočet větrného pole pro předpověď šíření radioaktivních zplodin z havárie jaderné elektrárny

Červená, Turyna: Monitorování radio-
logické situace v ČHMÚ.

Drábová, Kuča: Síť včasného zjištění -
součást Radiační monitorovací sítě ČR

Fišer: Význam včasné predikce zdro-
vého členu pro plánování opatření

Hanslík, Rieder: Monitorování hydrosféry
Hlubinka: Statistický přístup k výškovému
měření profilu beta a gama záření

Jeníček: Současný stav přenosu
informací do KKC SÚJB

Kalibera: Operativní modely pro jadernou
bezpečnost v ČHMÚ

Koc, Novotný: Systém vyrozumění a
varování JE Temelín

Krotl: Problematika vyrozumění a
varování při vzniku radiační nehody

Lupuljev, Neruda: Přístup AČR k řešení
úkolů ochrany osob při radiačních haváriích
ve světle požadavků NATO

Mach: Systém varování a vyrozumění
v případě vyhlášení mimořádné události
radiační

Nováček: Telemetrický systém měření v
okolí ČEZ – EDU

Skřivánková: Využití aerologických měření
při radiačních haváriích

Šebek: Letecké monitorování radiační
situace v AČR - důležitá součást radiační
monitorovací sítě ČR

Šparlínek: Přínos povětrnostního ústředí
pro systém radiačního a chemického
monitorování v AČR

Švanda: Zahnutí komplexnosti terénu do
výpočtů radiačních dopadů na okolí ÚJV
Řež

Žárský: Radiosonda RS80 - 18LR,
naměřené profily radioaktivity

Ze semináře je v souladu s edičním
plánem vydán sborník zahrnující všechny
příspěvky, které na semináři odezněly.

Impuls k uspořádání semináře vyšel
od RNDr. Miroslava Škody a byl to první
seminář, na němž se sešli pracovníci
zabývající se jadernou bezpečností
s meteorology, aby se vzájemně informovali
o svých problémech. Ti, kteří se doposud
znali pouze z úředních hovorů nebo faxů
měli možnost se osobně seznámit a navázat
další kontakty. Všichni se shodli na tom, že
uspořádání semináře bylo velmi důležité a
přínosné. Akce se i přes nepřízeň počasí
vydařila i po společenské stránce.

Helena Vondráčková

Evropská konference o aplikované klimatologii – ECAC'98

Ve dnech 19. až 23. října 1998 se ve
Vídni konala již druhá v pořadí Evropská
konference o aplikované klimatologii -
ECAC'98 (2nd European Conference on
Applied Climatology). Hlavním organiza-
torem celé akce byl Ústav pro meteorologii
a geodynamiku ve Vídni, zastoupený panem
E. Rudelem. Tradice evropského setkávání
klimatologů byla založena před dvěma lety
ve švédském Norrköpingu [1], kde se
úspěšně konal první ročník.

První den setkání bylo jednání
společné s konferencí Evropské komise
(European Climate Science Conference)
pořádáno v hlavním sále vídeňské radnice.
Jednání bylo zahájeno ředitelem vědecké
sektory Evropské komise panem J. Routtim a
rakouským spolkovým ministrem pro vědu a
dopravu panem C. Einem. Na nejvyšší
vědecké úrovni pokračovalo jednání
úvodními odbornými přednáškami. Předseda
IPCC (Intergovernmental Panel on Climate
Change) pan R. Watson hovořil o perspek-
tivách klimatologie v projektech WMO.
Shrnutí dosažených výsledků v predikci
klimatu provedl ředitel WCRP WMO
(World Climate Research Programme) pan
H. Grassl a chemickými změnami v atmo-
sféře ve vztahu ke klimatu se ve svém
vystoupení zabýval nositel Nobelovy ceny

pan P. Crutzen, místopředseda mezinárod-
ního projektu Geosféra-Biosféra.

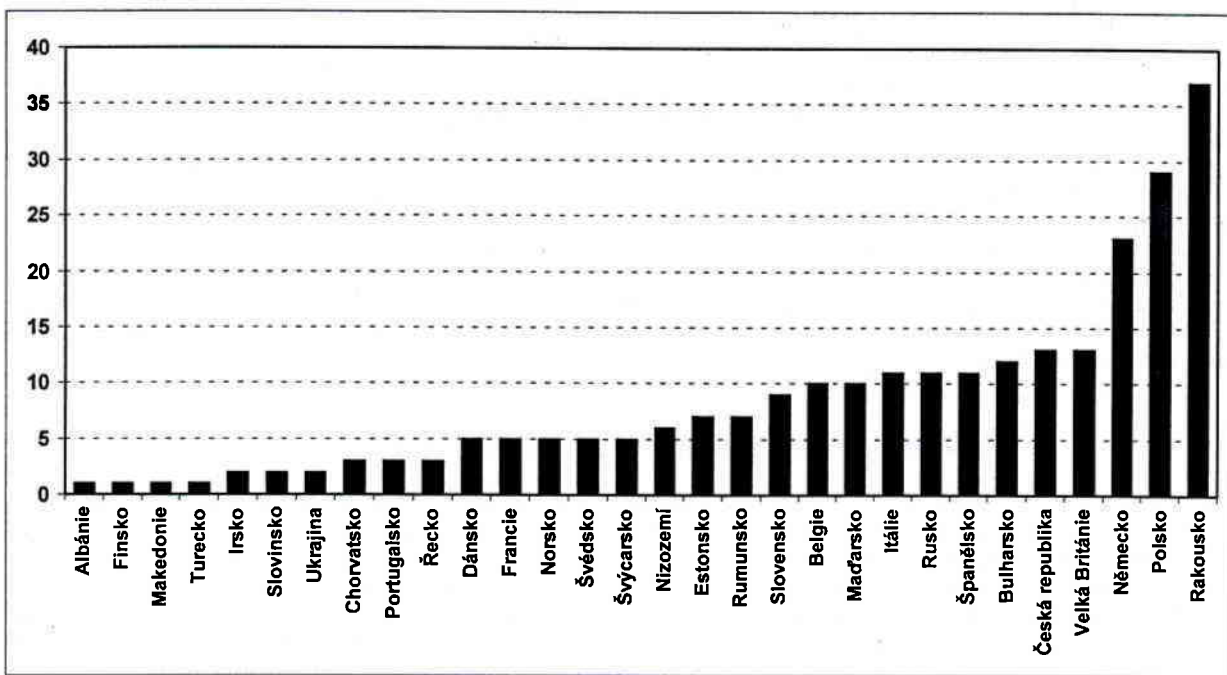
Samotné jednání celé konference bylo
rozděleno do osmi sekcí, které se v průběhu
týdne i časově překrývaly (1. Variabilita a
modelování klimatu, 2. Vliv klimatické
změny na lesy a ekosystém, 3. Variabilita a
předpověď klimatu, 4. Bioklimatologie –
turistika – doprava, 5. Klima urbanizova-
ných regionů, 6. Vývoj a integrace klima-
tologických datových systémů, 7. Extrémní
jevy a události a 8. Klima a zemědělství).
Postupně bylo ve všech sekcích předneseno
celkem 102 referátů a představeno 115
posterů. Bez ohledu na tematické zaměření
jednotlivých sekcí převládala na setkání
klimatologů dojem, že současná klima-
tologie se zabývá hlavně studiem jevů
v globálním měřítku – globální cirkulační
modely, globální datové systémy, rozbor
polí klimatologických prvků nad konti-
nentem, apod. Klimatologie malých regionů
a teoretické práce zaměřené na rozbor polí
jednotlivých klimatologických prvků byly
zastoupeny ve velmi malém počtu. Myslím,
že by se čeští klimatologové měli zamyslet
nad dalším vývojem a potřebami této
geografické disciplíny. Zástupci Českého
hydrometeorologického ústavu přijeli do
Vídne prezentovat výsledky své práce na
značně širokém poli. RNDr. Coufal se spolu

s autorem příspěvku zabýval kontrolou
klimato-logických dat v nové klimato-
logické databázi CLIDATA (The Static Data
Quality Process as a Part of CLIDATA
Application), RNDr. Hejkrlik předvedl
analýzu změn četnosti extrémních úhrnů
srážek na stanici v Praze – Klementinu
(Changes in Frequency of Heavy Rainfalls
at Prague-Klementinum since the 19th
Century) a teoretickou část jednání vhodně
doplnil RNDr. Metelka prací věnovanou
náhodnému trendu v klimatologických
časových řadách (Random Trend in Secular
Climatological Time Series).

Závěrem věnujte pozornost rozložení
počtu účastníků z jednotlivých zemí Evropy.
Ze zemí bývalé Jugoslávie mělo zastoupení
Chorvatsko, Slovinsko a Makedonie, chyběl
zástupce Andory, Běloruska, Islandu,
Lotyšska, Lucemburska, Lichtenštejnska,
Moldávie, Monaka, San Marina a Vatikánu.
Všechny zbývající státy Evropy měly na
konferenci svého zástupce a celkový počet
účastníků (265) byl doplněn zástupci
z Brazílie, Izraele, Mauritia, Mexika a USA.

Sborník abstraktů a CD ROM
s plnými texty příspěvků je k dispozici
v knihovně ČHMÚ v Praze.

[1] *Tolasz, R.:* Evropská konference o
aplikované klimatologii. Meteorol. zpr., 49,
1996, č. 4, s. 124 – 126.

Obr. 1: Počet účastníků konference z jednotlivých evropských zemí

Mezinárodní konference GIS BRNO 1998

Ve dnech 28.6.-1.7.1998 se v Brně konala již pátá mezinárodní konference věnovaná problematice geografických informačních systémů s názvem „GIS: INFORMATION INFRASTRUCTURES AND INTEROPERABILITY FOR THE 21ST CENTURY INFORMATION SOCIETY“ (*GIS: prostorové infra-struktury a interoperabilita pro informační společnost 21. století*). Zúčastnilo se jí přes 250 osob včetně zahraničních odborníků z 23 států. Konferenci uspořádala Laboratoř geoinformatiky a kartografie (LGC) katedry geografie PřF Masarykovy univerzity v Brně ve spolupráci s ministerstvy zemědělství, průmyslu a obchodu, obrany, životního prostředí, pro místní rozvoj, školství, mládeže a tělovýchovy a s vědeckými a odbornými organizacemi, např. generálním ředitelstvím Evropského společenství – DG III *Průmysl*, Českou asociací pro geoinformaci (CAGI) a Kartografickou společností ČR. Záštitu převzal rektor Masarykovy univerzity prof. RNDr. Eduard Schmidt, CSc.

Konferenci předcházel seminář Komise pro využití map Mezinárodní kartografické asociace (ICA), kde hlavní referát s názvem „Mnohostranné využití map – perspektivy GIS“ přednesl předseda této komise pan James R. Carter z USA.

Vlastní konferenci zahájil předseda organizačního výboru a viceprezident ICA Milan Konečný. Po něm vystoupili s pozdravnými projevy Ulrich Boes (*EU-DG III*), Rostislav Brzobohatý (*děkan PřF MU*), Jan Duben (*ÚSIS*), Petr Duchoň (*náměstek primátorky města Brna*), Richard Harris (*EU-DG XIII*), Josef Hojdar (*CAGI*), Christian Chenez (*EURO GI*), Miloslav

Marčan (*Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR*), Závaš Pexidr (*Ministerstvo zemědělství ČR*), Karel Raděj (*náčelník Topografické služby AČR*), Giorgio Saio (*GISIG*), Eduard Schmidt (*rektor MU*), Jiří Šima (*předseda ČÚZK*) a zástupci sponzorů Gilles Albaredes (*Autodesk Europa*), Josef Havaš (*Intergraph ČR*) a Svatoslav Novák (*SPT Telecom*).

Následovalo předání pamětních medailí Masarykovy univerzity za dlouholetou vědeckou a odbornou spolupráci s katedrou geografie PřF MU ex-prezidentovi ICA Joelu L. Morrisonovi, předsedovi Komise pro využití map ICA Jamesu R. Carterovi (oba USA), prof. Rui A. Pereirovi (Portugalsko), Horstu Kremersovi (Německo), ing. Milanu Klimešovi a prof. Bohuslavu Veverkovi (ČVUT Praha). Poté zazněl úvodní referát konference „GI infrastruktury – klíč k mapování ve 21. století“, který přednesl pan Joel L. Morrison.

Současně byla otevřena **technická výstava**, na které prezentovalo své nejnovější produkty 14 firem: ARCDATA PRAHA, ARGUS GEO SYSTÉM, Autodesk, Bentley Systems ČR, Condata, CSmap, GEODIS BRNO, HELP SERVICE GROUP, HSI, Intergraph ČR, INTERMAP CR, LGC MU Brno, T-mapy a VÚGTK.

Jednání probíhalo v následujících sekcích:

- Metody digitální kartografie
- Interoperabilita GIS
- Digitální kartografie – báze geografických dat
- GIS pro životní prostředí
- Teorie GIS
- GIS v praxi
- GPS a fotogrammetrie

- Všeobecné GIS
- AM/FM
- Metody GIS

Hlavní referáty přednesli Cliff Kottman (USA): „Otevřené GISy (Open GIS)“, Andrew Frank (Rakousko): „Interoperabilita GI – budoucnost GIS“ a Milan Konečný (ČR): „Současný stav rozvoje GIS v ČR“.

Součástí konference byly též **workshopy**:

- GIS na Internetu (připravila LGC)
- Otevřené GISy (Open GIS) a standardizace prostorových dat (organizován OGC a EUROGI pod vedením C. Kottmana z USA)
- Konkrétní zkušenosti s metodikou GIS pro rozvojové země (vedl F. Bouillé z Francie)

Kladně bylo přijato jednání u **kulatých stolů** věnované objektivě orientovaným GIS a GIS v ČR.

Velmi významnou doprovodnou akcí bylo **Fórum o informační společnosti (European Information Society Forum)**, pořádané ve spolupráci s Evropskou unií (EU) v návaznosti na aktivity tzv. Information Society Forum v Bruselu. V jeho průběhu vystoupili představitelé generálních ředitelství EU, a to DG III – *Průmysl*, pan Ulrich Boes s referátem „GIS v regionální politice, budoucnost evropského výzkumu a vývoje“ a DG XIII – *Telekomunikace*, pan Richard Harris (oba z Belgie) s příspěvkem „Role telekomunikace v informační společnosti“.

Dalšími akcemi, spojenými s EU, bylo zasedání ABDS pro CEEC (Servis dat o administrativních hranicích pro země střední a východní Evropy) a **Panel GI**, vedený organizací GISIG (Giorgio Saio, Itálie).

Kromě toho též proběhlo setkání uživatelské skupiny CS GUG (Czech and Slovak Graphic Users Group).

K úspěšnému průběhu celé akce přispěly mj. i sponzorské organizace: Autodesk, Digital Equipment, EuroTel, Geoplán Břeclav, Intergraph ČR, Oracle Czech, SPT Telecom a pivovar Starobrnno.

Organizátoři konference vydali katalog výstavy a dvoudílný sborník referátů obsahující 44 příspěvků a 12 posterových sdělení doplněný CD ROM, které obsahuje

kromě přednášek také informace o Brně a některých vystavovatelích. Vzhledem k tomu, že jednacím jazykem byla angličtina, jsou i uvedené dokumentační materiály v tomto jazyce.

Sborník včetně CD ROM je možné objednat na adrese:

Katedra geografie PřF MU, Kotlářská 2, 611 37 BRNO

Tel.: 05/42 128 276, 42 128 304

fax: 05/42 128 314, 42 128 301

E-mail: jbrazd@dior.ics.muni.cz,

kolar@porthos.geogr.muni.cz.

S ohledem na stále širší využívání GIS i v hydrometeorologické praxi, a tím i zvětšujícímu se okruhu zájemců o tuto problematiku jsem přesvědčen o tom, že řada z nich najde v konferenčních materiálech cenné nové poznatky a impulsy pro svoji práci.

Miroslav Kolář

Životní jubileum RNDr. Karla Kršky, Csc.

Je tomu již 10 let, kdy dr. Krška obdržel v souvislosti s abrahámovinami čestné uznání Čs. meteorologické společnosti při ČSAV za významný podíl na přípravě Meteorologického slovníku a Dějin čs. meteorologie. Na 27. listopad 1998 připadá jeho další "kulaté" životní jubileum, které je dobrou příležitostí k malému ohlédnutí, co se od té doby v jeho životní dráze událo nového.

Díky politickým změnám po listopadu 1989 se mohl po 14 letech vrátit z liberálnější Bratislavy - SHMÚ - do rodného Brna, kde na základě úspěšného konkurzu nastoupil od září 1990 do funkce ředitele brněnské pobočky ČHM; poprvé tak v jejím čele stanul nekomunista a meteorolog. A po 21 letech mohl v lednu 1993 konečně obhájit kandidátskou disertační práci z r. 1972, jejíž obhajobu tehdy orgány KSČ "nestvrdily", tj. nepovolily. Částečně se také vrátil k pedagogické práci: již několik let učí leteckou meteorologii na Fakultě strojní VUT Brno a návazně i na Přírodovědecké fakultě MU (i když mu univerzita neumožnila urychlenou habilitaci jako v jiných případech politicky diskriminovaných pedagogů).

Světlo světa spatřil výše zmíněný šestijazyčný Meteorologický slovník výkladový a terminologický (1993). Lze bez nadsázky říci, že bez Krškovy iniciativy, spoluautorství a mravenčí redakční práce jakož i bez realizačního podílu dr. B. Sobíška, DrSc., by tento dlouhodobý sen našich meteorologů zůstal jen rukopisným torzem.

Dějiny meteorologie v českých zemích a na Slovensku z jeho pera - za spoluautorství doc. dr. F. Šamaje, DrSc., v slovenské části již vycházejí pátým rokem na pokračování jako příloha Meteorologických zpráv; v těchto dnech jubilat dokončuje rukopis jejich knižní verze.

V současné době je náš kolega také předsedou brněnské pobočky České meteorologické společnosti. Málo je známo, že na práci společnosti se významně podílel již od vzniku pobočky v 60. letech pod hlavičkou ČSAV za jejího prvního předsedy prof. ing. Václava Nováka, DrSc., zajišťováním přednáškových akcí apod.

Seznam jeho dosavadních publikací dosahuje bezmála 90 článků, zpráv a recenzí; jejich výběr je otištěn v meteorologických zprávách č.5/1998. Přesto však jeho celoživotní dílo nelze dosti

dobře zhodnotit, neboť ještě zdaleka není uzavřené.

Ten, kdo dr. Kršku blíže zná, mi dá za pravdu, že vedle širokého odborného záběru je pro něj typická dnes již málo vídaná noblesnost, vlastní pravým gentlemanům. Současně je člověkem vstřícným, pro něhož je samozřejmost komunikovat na stejné úrovni s každým normálním člověkem, ať je to vysokoškolák nebo uklízečka. Proto je vítaným společníkem na každé akci, odborném setkání nebo přátelském posezení, které dovede zpestřit svými vtipnými glosami a vyprávěním jak z oboru, tak i ze "života" nebo ze světa cirkusů, který si oblíbil již v dětství.

Dr. Krška je také dobrým popularizátorem meteorologie a přítelem pranostik, třebaže je svého času označil jako berly chromých prognostiků. Jedna stará slovenská pranostika pak říká: Povedala Míla, že bude chvíl'a, povedal Krška, že bude prška. Tím ovšem nechci říci, že náš jubilat je patronem deštivého počasí - spíše naopak. Přejme mu proto nejen k šedesátinám onu chvíl'i, tedy pěkný čas.

Jan Munzar

WWW stránka ČMeS

V listopadu roku 1998 byla vytvořena skromná internetovská stránka České meteorologické společnosti, na které najdete stanovy, složení výboru, program Meteorologických hovorů pražské pobočky a i některé další informace týkající se meteorologie či souvisejících oborů. Je zřízena na WWW serveru Českého

hydrometeo-rologického ústavu a má následující adresu:

<http://www.chmi.cz/poboc/BR/metspol/metspol.html>

Správce této stránky je RNDr. Milan Šálek (E-mail: salek@chmi.cz, telef: 05 / 4121 3945),

v případě dlouhodobější nedosažitelnosti správce může některé nutné drobné opravy provést i

RNDr. Miloslav Hradil (E-mail: hradil@chmi.cz, telef: 05 / 4121 3945).

Milan Šálek

Práce s mládeží

Česká meteorologická společnost začíná od listopadu 1998 organizovat meteorologický kroužek pro středoškoláky. Zájemce (nejlépe 14 - 18 let) uvítáme na Českém hydrometeorologickém ústavu v Praze 4 - Komořanech, Na Šabatce 17. Termín se zatím upřesňuje průběžně.

V rámci programu kroužku jsou plánovány přednášky a besedy o meteorologii a o počasí, videoprojekce některých starších populárních filmů z meteorologie, ale i nových snímků o extrémních projevech počasí. Přípraveny jsou projekce diapozitivů s meteorologickou tematikou a exkurze na

některá pracoviště meteorologů. Součástí programu budou i aktuální pozorování počasí a konfrontace amatérských a profesionálních měření. Program kroužku se bude přizpůsobovat zájmu žáků.

Stanislav Racko